
Dobre praktyki i wyzwania w audycie sprawozdań finansowych MŚP w Polsce

DR PIOTR KICA

ORCID: [0000-0002-6125-4763](https://orcid.org/0000-0002-6125-4763)

Politechnika Bydgoska im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich
Wydział Zarządzania, Katedra Finansów i Rachunkowości
e-mail: piotr.kica@pbs.edu.pl

Streszczenie

Cel: Celem niniejszego opracowania jest zidentyfikowanie i analiza dobrych praktyk stosowanych przez firmy audytorskie w Polsce podczas prowadzenia badania wstępnego i końcowego sprawozdań finansowych, ze szczególnym uwzględnieniem sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP).

Metodyka / podejście badawcze: Główną metodą badania było studium przypadku wsparte kwestionariuszem wywiadu pogłębionego (IDI), w którym skonfrontowano opinie biegłego rewidenta i głównego księgowego przy badaniu sprawozdań finansowych przedsiębiorstwa z sektora MŚP. Analizie poddano szereg czynności podejmowanych w trakcie rewizji finansowej sprawozdań przedsiębiorstw, a badanie zasadnicze opierało się na dwóch wywiadach pogłębionych przeprowadzonych z (1) głównym księgowym oraz (2) z biegłym rewidentem.

Ograniczenia / implikacje badawcze: Badanie ogranicza się do firmy audytorskiej i przedsiębiorstwa z sektora MŚP zlokalizowanych w Polsce. Wyniki mogą nie być w pełni reprezentatywne dla innych sektorów gospodarki lub regionów geograficznych. Dalsze badania mogą uwzględnić szerszy zakres geograficzny oraz inne sektory przemysłu.

Oryginalność / wartość: Opracowanie jest próbą spojrzenia na praktyki audytorskie w Polsce, szczególnie w kontekście MŚP. Analiza porównawcza perspektyw biegłego rewidenta i głównego księgowego dostarcza cennych informacji na temat współpracy i wyzwań napotykanych podczas procesu audytu, co może przyczynić się do poprawy jakości usług audytorskich.

Słowa kluczowe: audyt finansowy, MŚP, dobre praktyki, rewizja finansowa, biegły rewident, główny księgowy.

Wprowadzenie

Audyt finansowy odgrywa kluczową rolę w zapewnieniu rzetelności i wiarygodności sprawozdań finansowych przedsiębiorstw (Voss, 2011). Dynamicznie zmieniające się przepisy prawne oraz rosące oczekiwania inwestorów i innych interesariuszy sprawiają, że znaczenie profesjonalnych usług audytorskich nieustannie wzrasta (Kranc, 2024). Celem niniejszego artykułu jest zidentyfikowanie i analiza dobrych praktyk stosowanych przez firmy audytorskie w Polsce podczas prowadzenia badania wstępnego i końcowego sprawozdań finansowych, ze szczególnym uwzględnieniem sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP). Audyt finansowy jest nieodzownym elementem współczesnej gospodarki, odgrywa on kluczową rolę w zapewnieniu transparentności i zaufania do informacji finansowych prezentowanych przez przedsiębiorstwa (Răvaş, Dăneţ, 2019; Voss, 2008). W szybko zmieniającym się otoczeniu prawnym i ekonomicznym audytorzy stoją przed coraz większymi wyzwaniami, mając na celu nie tylko weryfikację poprawności danych, ale także identyfikację ryzyk oraz doradztwo w zakresie poprawy procesów biznesowych (Kermani, Molanazari, & Rahmani, 2019). Małe i średnie przedsiębiorstwa stanowią fundament gospodarki, generując znaczną część PKB i zatrudniając dużą część pracowników (Fila, Grzegorzczak, & Paduszyńska, 2022). W Polsce MŚP odgrywają kluczową rolę, a ich działalność wymaga wsparcia w zakresie zapewnienia rzetelności sprawozdań finansowych (Matejun, 2015). Profesjonalne usługi audytorskie są niezbędne, aby przedsiębiorstwa te mogły skutecznie zarządzać swoimi zasobami, przyciągać inwestorów i kredytodawców, a także spełniać wymogi prawne (Antoniuk, Chyzhevska & Semenysheva, 2019). Audytorzy działający na rynku MŚP muszą dostosowywać swoje podejście do specyfiki tych przedsiębiorstw, które często charakteryzują się ograniczonymi zasobami oraz mniej formalnymi strukturami organizacyjnymi. W związku z tym, audyt w sektorze MŚP wymaga nie tylko wiedzy technicznej, ale także umiejętności interpersonalnych oraz elastyczności w dostosowywaniu metod pracy do potrzeb klienta. Biegły rewident odgrywa kluczową rolę w procesie audytu, będąc odpowiedzialnym za ocenę zgodności sprawozdań finansowych z obowiązującymi przepisami i standardami rachunkowości (Rydzak, 2016). W ramach swoich obowiązków biegły rewident musi przeprowadzać szczegółowe analizy i testy, identyfikować potencjalne nieprawidłowości oraz rekomendować działania naprawcze (Xiao, Geng, & Yuan, 2020). W pracy biegłego rewidenta szczególnie ważne jest przestrzeganie zasad etyki zawodowej, takich jak niezależność, obiektywizm i poufność. Wysokie

standardy etyczne są kluczowe dla zachowania zaufania do wyników audytu oraz reputacji zawodowej biegłego rewidenta. Proces audytu finansowego można podzielić na kilka kluczowych etapów, z których każdy pełni istotną rolę w zapewnieniu rzetelności i kompletności badania. Na etapie planowania audytorzy dokonują wstępnej oceny ryzyk oraz opracowują plan działania. Wstępne badanie polega na zbieraniu podstawowych informacji o przedsiębiorstwie, jego strukturze organizacyjnej, systemach kontroli wewnętrznej oraz procesach księgowych.

Główne badanie w ramach audytu obejmuje szczegółowe testy operacyjne i analityczne, które mają na celu weryfikację poprawności danych finansowych, analizę transakcji oraz ocenę skuteczności systemów kontroli wewnętrznej. Na zakończenie audytu biegli rewidenci sporządzają raport, w którym przedstawiają swoje wnioski oraz ewentualne zalecenia dotyczące poprawy procesów księgowych i kontroli wewnętrznej. W rzeczywistości gospodarczej, która podlega ciągłym i dynamicznym przemianom, audytorzy stoją przed wieloma wyzwaniami. Zmiany w przepisach prawnych, wprowadzenie nowych standardów rachunkowości oraz rosnące oczekiwania interesariuszy sprawozdań finansowych wymagają od audytorów nieustannej aktualizacji wiedzy oraz dostosowywania metod pracy do nowych wymogów. Jednym z kluczowych wyzwań jest również rosnąca złożoność struktur organizacyjnych przedsiębiorstw oraz zwiększona ilość danych finansowych do analizy. Audytorzy muszą być w stanie skutecznie zarządzać tymi wyzwaniami, wykorzystując nowoczesne technologie informatyczne oraz narzędzia analityczne.

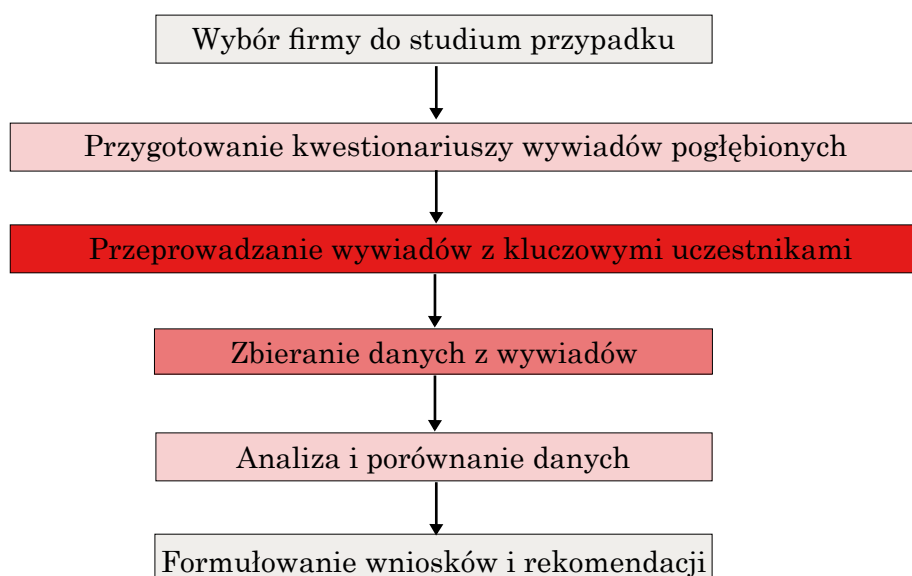
1. Metodyka przeprowadzonej analizy

Celem niniejszego badania jest zidentyfikowanie i analiza dobrych praktyk stosowanych przez firmy audytorskie w Polsce podczas prowadzenia badania wstępnego i końcowego sprawozdań finansowych, ze szczególnym uwzględnieniem sektora małych i średnich przedsiębiorstw. W badaniu wykorzystano metodę studium przypadku, wzbogaconą o kwestionariusz wywiadu pogłębionego. Studium przypadku skoncentrowane było na jednym przedsiębiorstwie z sektora MŚP, które przechodziło proces audytu finansowego. Wybór firmy należącej do grona MŚP podyktowany był chęcią zrozumienia specyfiki audytu w małych i średnich przedsiębiorstwach, które stanowią istotny segment polskiej gospodarki. Analiza obejmowała szczegółowe badanie dokumentacji finansowej, procesów księgowych oraz procedur kontrolnych stosowanych w firmie. Kwestionariusz wywiadu pogłębionego został opracowany w celu skonfrontowania opinii dwóch kluczowych uczestników procesu audytu: biegłego rewidenta i głównego księgowego przedsiębiorstwa. Wywiady te miały na celu zrozumienie ich perspektyw, doświadczeń oraz wyzwań związanych z badaniem sprawozdania finansowego. Kwestionariusz

składał się z 20 pytań, zarówno zamkniętych, jak i otwartych, dotyczących różnych aspektów audytu finansowego, w tym:

1. głównych zadań i obowiązków głównego księgowego oraz biegłego rewidenta,
2. kluczowych etapów i procedur stosowanych podczas przygotowywania i badania sprawozdań finansowych,
3. wyzwań napotykanych w trakcie procesu audytu,
4. metod i narzędzi stosowanych w celu zapewnienia dokładności i kompletności sprawozdań finansowych,
5. oceny współpracy między głównym księgowym a biegłym rewidentem.

Etapy badania zilustrowano rysunkiem 1.

Rysunek 1. Etapy badania.

Źródło: opracowanie własne.

Biegły rewident, z którym przeprowadzono wywiad jest pracownikiem renomowanej firmy audytorskiej, obsługującej głównie podmioty z sektora MŚP. Posiada on bogate doświadczenie w przeprowadzaniu audytów finansowych, zarówno w sektorze MŚP, jak i w większych przedsiębiorstwach. Podczas wywiadu skupiono się na jego metodach pracy, narzędziach wykorzystywanych podczas audytu oraz wyzwaniach, jakie napotyka w trakcie swojej pracy. Główny księgowy, z którym przeprowadzono wywiad pracuje w średniej wielkości biurze rachunkowym zlokalizowanym w województwie kujawsko-pomorskim. Posiada on około 12-letnie doświadczenie w dziedzinie księgowości i rachunkowości, co pozwala mu na kompleksowe podejście do zarządzania finansami przedsiębiorstwa. Wywiad dotyczył jego codziennych obowiązków, procesów przygotowywania sprawozdań finansowych oraz współpracy z biegłymi rewidentami. Audytowane przedsiębiorstwo, działające w sektorze MŚP dostarczyło niezbędnych danych i dokumentacji do przeprowadzenia szczegółowego badania. Firma zajmuje się działalnością produkcyjną i usługową, co stanowiło interesujący przypadek do analizy procesów audytowych w kontekście różnorodnych operacji finansowych. Przygotowanie do wywiadów obejmowało opracowanie szczegółowych kwestionariuszy zawierających zarówno pytania zamknięte, jak i otwarte. Pytania te miały na celu uzyskanie szczegółowych informacji na temat procesów audytowych, wyzwań oraz stosowanych metod i narzędzi. Każdy kwestionariusz został dostosowany do specyfiki pracy danego respondenta, co pozwoliło na uzyskanie wartościowych danych. Wywiady przeprowadzono w formie indywidualnych spotkań, które odbyły się w siedzibie audytowanej firmy oraz w biurze rachunkowym głównego księgowego. Każdy wywiad trwał około 60 minut i był rejestrowany za zgodą respondentów, co umożliwiło dokładną analizę odpowiedzi. W przypadku biegłego rewidenta wywiad koncentrował się na jego doświadczeniach związanych z audytami MŚP, stosowanych metodach pracy, napotykanymi wyzwaniami oraz sugestiami dotyczącymi poprawy jakości audytów. Wywiad przeprowadzony z głównym księgowym dotyczył codziennych obowiązków zawodowych, procesów przygotowywania sprawozdań finansowych, napotykanymi wyzwań oraz współpracy z biegłymi rewidentami. Po zakończeniu wywiadów, zebrane dane zostały dokładnie przeanalizowane. Proces analizy obejmował transkrypcję nagrań, kodowanie odpowiedzi oraz identyfikację kluczowych tematów i wzorców. Szczególną uwagę zwrócono na porównanie opinii biegłego rewidenta i głównego księgowego, co pozwoliło na skonfrontowanie ich perspektyw oraz zidentyfikowanie ewentualnych różnic i podobieństw w podejściu do audytu.

2. Badanie sprawozdań finansowych w przedsiębiorstwach sektora MŚP

Małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP) odgrywają kluczową rolę w gospodarce, stanowiąc istotny segment zarówno pod względem liczby podmiotów, jak i wkładu w produkt krajowy brutto (PKB). W Polsce MŚP reprezentują ponad 99 proc. wszystkich przedsiębiorstw, co podkreśla ich znaczenie dla stabilności ekonomicznej kraju (Łudzińska, 2024). Jednakże, ze względu na swoje specyficzne cechy, przedsiębiorstwa te stoją przed unikalnymi wyzwaniami, szczególnie w kontekście raportowania finansowego i niefinansowego oraz audytu. Niniejszy podrozdział ma na celu omówienie specyfiki badania sprawozdań finansowych w przedsiębiorstwach sektora MŚP, ze szczególnym uwzględnieniem najlepszych praktyk i wyzwań, jakie napotykają audytorzy i główni księgowi. Sprawozdania finansowe w przedsiębiorstwach sektora MŚP różnią się od tych sporządzanych przez większe podmioty zarówno pod względem zakresu, jak i szczegółowości. W MŚP sprawozdania te często są mniej skomplikowane, ale muszą być równie dokładne i zgodne z obowiązującymi przepisami. Kluczowe elementy sprawozdań finansowych w MŚP obejmują bilans, rachunek zysków i strat, zestawienie zmian w kapitale własnym oraz rachunek przepływów pieniężnych (Zawadzki, Zielińska, 2018). Ze względu na ograniczone zasoby wiele MŚP korzysta z uproszczeń przewidzianych prawem bilansowym, co może prowadzić do specyficznych problemów związanych z dokładnością i kompletnością danych finansowych (Voss, 2016). Dodatkowo w małych firmach często brakuje wewnętrznych mechanizmów kontroli, które są powszechnie stosowane w większych przedsiębiorstwach, co zwiększa ryzyko wystąpienia błędów i nieprawidłowości.

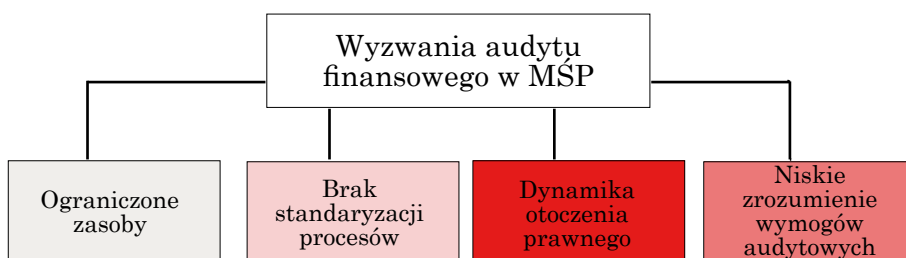
Jak piszą między innymi M. Chorowski i J. Kawalec (Chorowski, Kawalec, 2017) proces badania sprawozdań finansowych w MŚP można podzielić na kilka kluczowych etapów:

1. planowanie audytu – na tym etapie audytorzy dokonują wstępnej oceny ryzyk związanych ze sprawozdaniem finansowym. W MŚP planowanie jest szczególnie ważne ze względu na różnorodność działalności oraz brak standaryzacji procesów księgowych. Audytorzy muszą dokładnie zrozumieć specyfikę działalności przedsiębiorstwa oraz zidentyfikować kluczowe obszary ryzyka;
2. wstępne badanie – w MŚP obejmuje ono zbieranie podstawowych informacji o przedsiębiorstwie, takich jak struktura organizacyjna, systemy księgowe i procedury kontrolne. Audytorzy przeprowadzają również wstępne testy zgodności, aby ocenić efektywność istniejących mechanizmów kontrolnych;
3. badanie zasadnicze – główny etap audytu, w którym audytorzy przeprowadzają szczegółowe testy operacyjne i analityczne. W MŚP badanie zasadnicze może obejmować weryfikację transakcji, analizę sald kont księgowych oraz

ocenę polityk rachunkowych stosowanych przez przedsiębiorstwo. Audytorzy muszą zwracać szczególną uwagę na zgodność z obowiązującymi przepisami oraz standardami rachunkowości;

4. zakończenie audytu – na tym etapie audytorzy sporządzają raport z przeprowadzonego badania, w którym przedstawiają swoje wnioski oraz zalecenia dotyczące poprawy procesów księgowych i kontrolnych. W MŚP raport audytorski jest często wykorzystywany jako narzędzie do wprowadzenia usprawnień w działalności przedsiębiorstwa.

Nie można nie zauważyć, że badanie sprawozdań finansowych w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw generuje określone wyzwania (rysunek 2.).

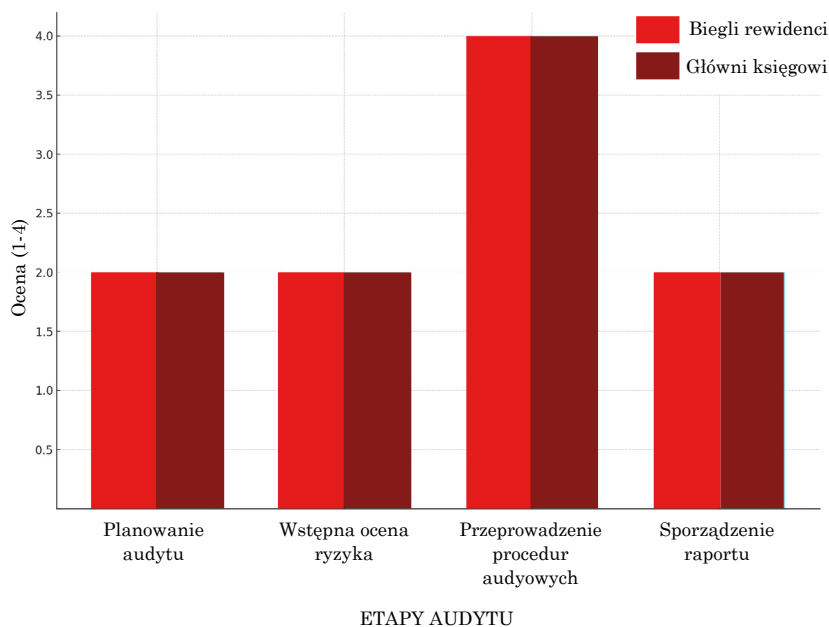
Rysunek 2. Wyzwania audytu finansowego w MŚP

Źródło: opracowanie własne.

MŚP często mają ograniczone zasoby finansowe i ludzkie (Kogut, 2017), co może utrudniać przeprowadzenie pełnego i dokładnego audytu. Brak wyspecjalizowanego personelu księgowego i kontrolnego zwiększa ryzyko błędów i nieprawidłowości w sprawozdaniach finansowych. W przeciwieństwie do większych przedsiębiorstw MŚP często nie mają zdefiniowanych i ustandaryzowanych procesów księgowych i kontrolnych. To sprawia, że audytorzy muszą poświęcić więcej czasu na zrozumienie specyfiki działalności i dostosowanie metod badania do indywidualnych potrzeb przedsiębiorstwa. MŚP muszą na bieżąco dostosowywać się do zmieniających się przepisów prawnych i standardów rachunkowości. Audytorzy muszą być na bieżąco z tymi zmianami, aby zapewnić zgodność sprawozdań finansowych z obowiązującymi przepisami. Wiele MŚP, zwłaszcza te najmniejsze, może nie mieć pełnej świadomości wymogów audytowych i korzyści płynących z przeprowadzenia rzetelnego audytu. Edukacja i komunikacja między audytorami a przedsiębiorstwami są kluczowe dla skutecznego przeprowadzenia audytu.

3. Wyniki badań

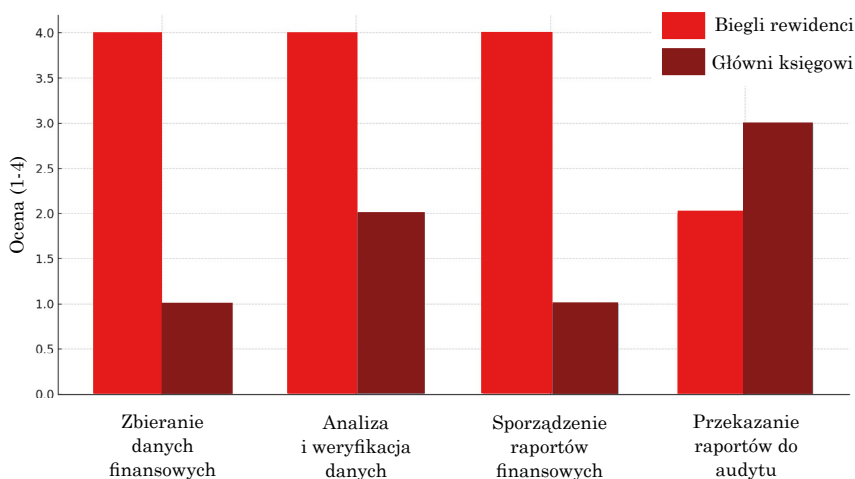
Przeprowadzone badanie miało na celu zrozumienie oraz porównanie perspektyw biegłych rewidentów i głównych księgowych w zakresie audytu sprawozdań finansowych w firmach sektora MŚP. Badanie to pozwoliło na identyfikację kluczowych etapów procesu audytu, najczęściej stosowanych metod i narzędzi, głównych wyzwań oraz oczekiwań wobec współpracy obu stron. Poniżej przedstawiono szczegółowe wyniki oraz wnioski z przeprowadzonych wywiadów pogłębionych. Przyjęto rozumowanie indukcyjne, zakładając że wywiad pogłębiony z respondentem może stanowić punkt odniesienia dla szerszej zbiorowości. Stąd w dalszej części opracowania takie sformułowania jak „biegły rewident” oraz „główny księgowy” wyrażono w liczbie mnogiej. Odpowiedzi respondentów (1) głównego księgowego oraz (2) biegłego rewidenta miały nadane miary istotności od najwyższej – 4, do najniższej – 1. Biegli rewidenci uznali przeprowadzanie procedur audytowych za najważniejszy etap procesu audytu, oceniając go najwyżej (4). Planowanie audytu, wstępna ocena ryzyka oraz sporządzenie raportu końcowego otrzymały ocenę 2.

Wykres 1. Porównanie ocen głównych etapów audytu między biegłymi rewidentami a głównymi księgowymi.

Źródło: opracowanie własne.

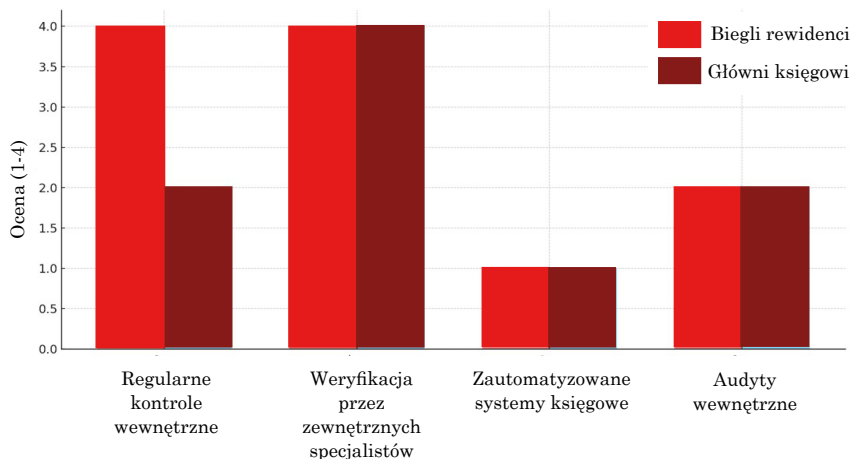
Biegli rewidentzi uznali, że zbieranie danych finansowych oraz sporządzenie raportów finansowych są kluczowymi etapami procesu przygotowania sprawozdań finansowych. Odmienne zdania byli główni księgowi, którzy wskazali przekazanie raportów do audytu za najbardziej istotny obszar.

Wykres 2. Kluczowe etapy procesu przygotowania sprawozdań finansowych – oceny biegłych rewidentów i głównych księgowych.

Źródło: opracowanie własne.

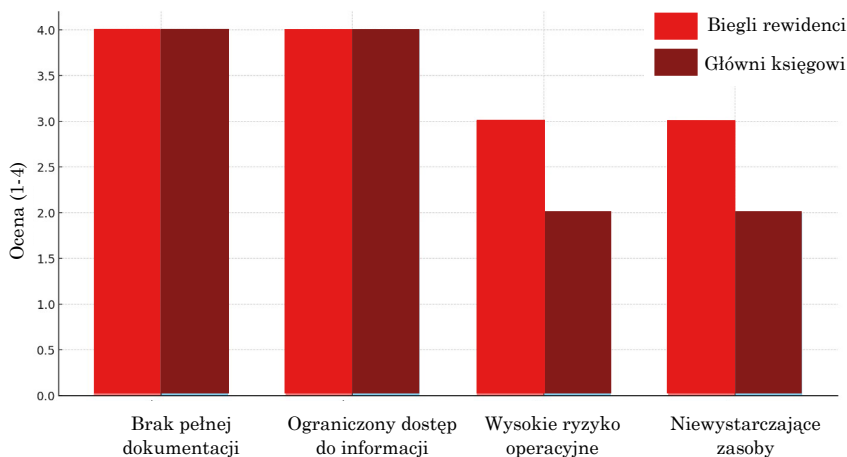
Biegli rewidentzi uznali weryfikację danych przez zewnętrznych specjalistów za kluczową procedurę (4), natomiast główni księgowi również ocenili ją wysoko (4). Regularne kontrole wewnętrzne oraz audyty wewnętrzne uzyskały średnie oceny od obu grup.

Wykres 3. Procedury zapewnienia dokładności i kompletności sprawozdań finansowych – oceny biegłych rewidentów i głównych księgowych.

Źródło: opracowanie własne.

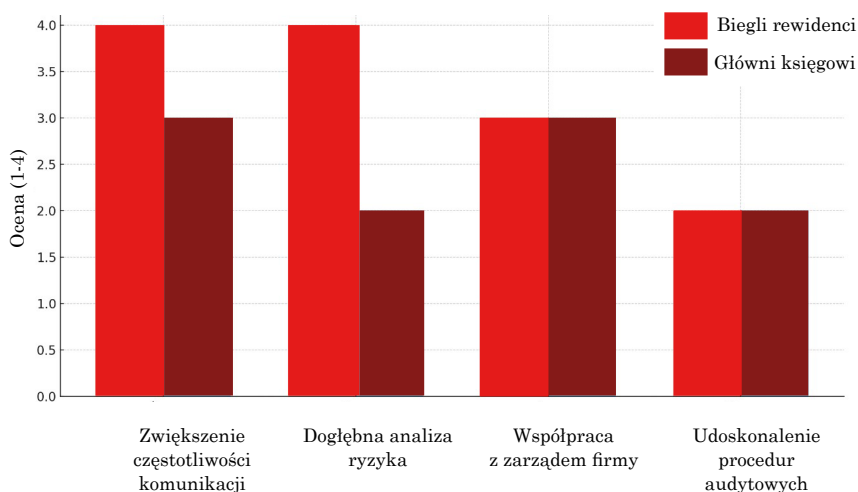
Biegli rewidentzi wskazywali, że najczęstszym wyzwaniem jest brak pełnej dokumentacji oraz ograniczony dostęp do informacji. Główni księgowi natomiast zwrócili uwagę na brak wystarczających danych (4) oraz złożoność regulacji prawnych.

Wykres 4. Główne wyzwania napotymane podczas audytu – porównanie ocen

Źródło: opracowanie własne.

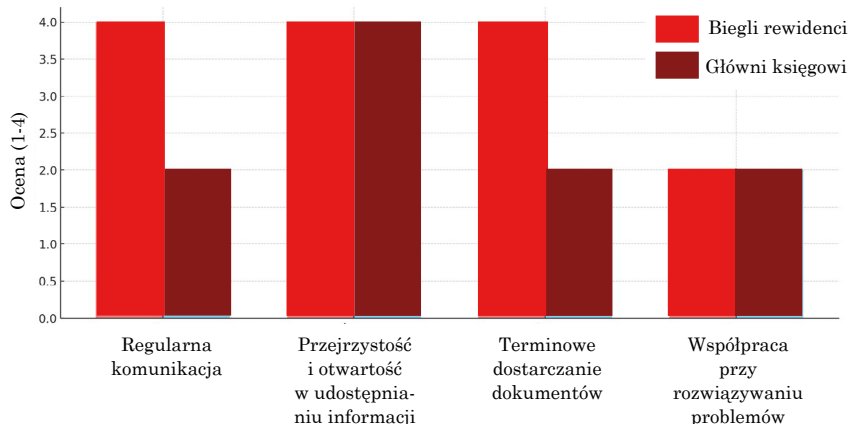
Biegli rewidenci najczęściej wskazywali na zwiększenie częstotliwości komunikacji oraz dogłębną analizę ryzyka (4) jako kluczowe działania. Główni księgowi natomiast wskazywali na zatrudnienie dodatkowego personelu (3) oraz udoskonalenie procesów wewnętrznych (2).

Wykres 5. Działania podejmowane w celu sprostania wyzwaniom – oceny biegłych rewidentów i głównych księgowych.

Źródło: opracowanie własne.

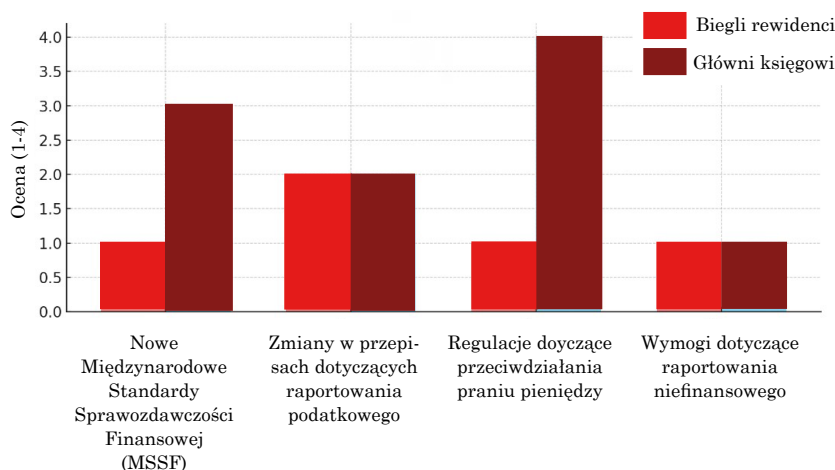
Biegli rewidenci ocenili weryfikację wewnętrznych kontroli najniżej (1), podczas gdy główni księgowi przywiązują do niej większą wagę (2). Analiza wskaźników finansowych była istotna dla obu grup, z ocenami odpowiednio (2) i (3). Regularna komunikacja oraz przejrzystość w udostępnianiu informacji były kluczowe dla obu grup, uzyskując najwyższe oceny (4). Główni księgowi dodatkowo wskazali na terminowość realizacji zleceń jako bardzo ważny aspekt współpracy (4).

Wykres 6. Najważniejsze aspekty współpracy – oceny biegłych rewidentów i głównych księgowych.

Źródło: opracowanie własne.

Biegli rewidentzi preferują komunikację e-mailową (4), natomiast główni księgowi wskazują na telekonferencje i wideokonferencje jako najważniejszy środek komunikacji (4). Biegli rewidentzi wskazali, że nowe standardy sprawozdawczości finansowej miały najmniejszy wpływ (1), podczas gdy główni księgowi ocenili regulacje dotyczące raportowania niefinansowego jako najbardziej wpływowe (4).

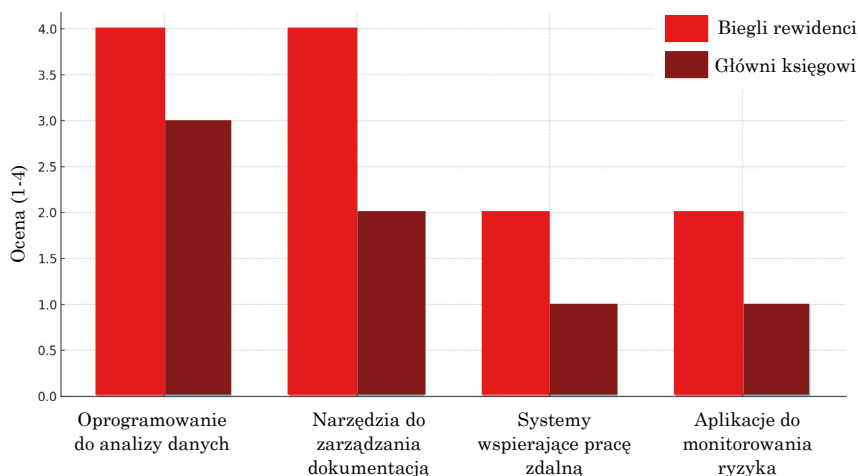

Wykres 7. Zmiany w przepisach dotyczących rachunkowości – ocena biegłego rewidenta i głównego księgowego.

Źródło: opracowanie własne.

Ocena jakości współpracy była zróżnicowana. Biegli rewidenci ocenili ją jako bardzo dobrą (3), podczas gdy główni księgowi wskazywali zarówno na bardzo dobrą, jak i niezadowolającą współpracę (4). Biegli rewidenci wskazali na zwiększenie wiarygodności sprawozdań finansowych (2) oraz zgodność z przepisami prawnymi (2) jako kluczowe korzyści. Główni księgowi natomiast podkreślili wzrost zaufania inwestorów (3). Warto odnotować, że pandemia COVID-19 wpłynęła na proces audytu, co zauważyły obie grupy respondentów. Biegli rewidenci wskazali na zwiększoną częstotliwość pracy zdalnej (4), zmniejszenie liczby wizyt w firmach (4) oraz większe naciski na elastyczność w harmonogramach (4). Główni księgowi również dostrzegli te zmiany, jednak uznali je za mniej istotne, przypisując im niższe oceny. Biegli rewidenci oczekują od głównych księgowych większej dokładności w dokumentacji (4) oraz lepszej komunikacji (2). Z kolei główni księgowi wskazali większą elastyczność oraz większą liczbę rekomendacji dotyczących usprawnień jako kluczowe oczekiwania wobec biegłych rewidentów w przyszłości. Biegli rewidenci i główni księgowi zgodzili się co do kluczowych umiejętności i kompetencji biegłego rewidenta. Wiedza techniczna z zakresu rachunkowości, umiejętności analityczne, zdolność do komunikacji i współpracy oraz zrozumienie specyfiki branży uzyskały najwyższe oceny (4) od obu grup.

Biegli rewidenci wskazali na oprogramowanie do analizy danych jako najważniejsze narzędzie (4), podczas gdy główni księgowi uznali, że systemy wspierające pracę zdalną (1) oraz aplikacje do monitorowania ryzyka (1) w mniejszym stopniu wpływają na efektywność audytu.

Wykres 8. Technologie i narzędzia informatyczne stosowane podczas audytu – porównanie ocen.

Źródło: opracowanie własne.

Obie grupy respondentów zgodziły się co do kluczowych aspektów etycznych w audycie. Niezależność i obiektywność, poufność informacji, profesjonalizm i uczciwość uzyskały najwyższe oceny (4) od obu grup, co wskazuje na wspólne zrozumienie znaczenia etyki w procesie audytowym. Biegli rewidenci i główni księgowi podejmują różnorodne działania w celu utrzymania i rozwoju swoich kompetencji zawodowych. Biegli rewidenci wskazali na regularne szkolenia i kursy (3) oraz czytanie literatury fachowej (2), podczas gdy główni księgowi ocenili uczestnictwo w konferencjach branżowych (1) jako najmniej istotne działanie.

Podsumowanie

Przeprowadzone badanie dostarczyło cennych informacji na temat różnic i podobieństw w podejściu biegłych rewidentów i głównych księgowych do audytu sprawozdań finansowych w firmach sektora MŚP. Analiza wyników pozwala na wyciągnięcie kilku kluczowych wniosków:

1. Znaczenie komunikacji i przejrzystości – obie strony podkreślają znaczenie regularnej komunikacji i przejrzystości w udostępnianiu informacji. Jest to kluczowy element skutecznego audytu, który może poprawić jakość współpracy i efektywność procesu audytowego.
2. Różne podejścia do wyzwań – biegli rewidenci koncentrują się na analizie ryzyka i częstotliwości komunikacji, natomiast główni księgowi bardziej cenią dodatkowy personel i wsparcie technologiczne. Różnice te mogą wynikać z odmiennych ról i odpowiedzialności, które pełnią obie grupy w procesie audytu.
3. Zbieżność w dokumentacji – salda kont księgowych i dokumentacja podatkowa są istotne dla obu stron, co wskazuje na wspólne priorytety w zakresie kluczowych dokumentów audytowych. Zapewnienie kompletności i dokładności tych dokumentów jest kluczowe dla skutecznego audytu.
4. Preferencje komunikacyjne – preferencje dotyczące środków komunikacji różnią się między biegłymi rewidentami a głównymi księgowymi. Biegli rewidenci preferują komunikację e-mailową, natomiast główni księgowi wolą telekonferencje i wideokonferencje. Zrozumienie tych preferencji może pomóc w usprawnieniu procesu komunikacji.

Graficzne ujęcie podejścia głównych księgowych i biegłych rewidentów do zagadnienia audytu sprawozdań przedsiębiorstw z sektora MŚP zawiera rysunek 3.

W porównaniu do biegłych rewidentów główni księgowi przywiązują większą wagę do weryfikacji wewnętrznych kontroli. Wzmacnianie mechanizmów kontroli wewnętrznej może poprawić jakość sprawozdań finansowych i zredukować ryzyko błędów.

Rysunek 3. Kluczowe wnioski z badania kwestionariuszem wywiadu pogłębionego

Źródło: opracowanie własne.

Pandemia znacząco wpłynęła na proces audytu zmuszając do zwiększenia liczby godzin pracy zdalnej i elastyczności w harmonogramach. Adaptacja do tych zmian jest kluczowa dla utrzymania efektywności audytu w przyszłości. Warto zauważyć również, że niezależność, poufność, profesjonalizm i uczciwość są fundamentalnymi wartościami dla obu grup. Podkreślenie tych aspektów może przyczynić się do budowania zaufania i wiarygodności w procesie audytowym.

Literatura

- Antoniuk, O., Chyzhevska, L., & Semenyshena, N. (2019). *Legal regulation and trends of audit services: what are the differences (evidence of Ukraine)*. Independent Journal of Management & Production, 10(7), 673-686.
- Chorowski, M., & Kawalec, J. (2017). *Planowanie jako podstawa optymalizacji procesu badania sprawozdań finansowych zgodnie z międzynarodowymi standardami rewizji finansowej*. Studia Ekonomiczne, 341, 82-98.
- Fila, J., Grzegorzczak, E., & Paduszyńska, M. (2022). *Wybrane źródła finansowania mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce*. Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Jafari Nasab Kermani, N., Molanazari, M., & Rahmani, A. (2019). *Challenges and opportunities of changing the auditor report in Iran*. Journal of Accounting and Auditing Review, 26(3), 348-370.
- Kogut, J. (2017). *Bariery rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw – ujęcie teoretyczne*. Studia Ekonomiczne, Prawne i Administracyjne, 3, 56-67.
- Kranc, D. *Etyczne aspekty pracy audytora w świetle badań pilotażowych*. Audyt wewnętrzny 58, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, Poznań 2024.
- Łudzińska, K. (2024). *Od społecznej odpowiedzialności do ESG w zarządzaniu. Wybrane aspekty*. Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, 2024.
- Matejun, M. (2015). *Absorpcja wsparcia w zarządzaniu rozwojem mikro, małych i średnich przedsiębiorstw – podejście strategiczne*.
- Răvaş, B., & Dăneţ, G. (2019). *Financial Audit – The Fundamental Of Effective Corporate Governance*. Annals of the University of Petrosani Economics, 19(1).
- Rydzak, R. (2016). *Rola biegłego rewidenta w wykrywaniu istotnych zniekształceń sprawozdania finansowego będących konsekwencją oszustwa*. Prace Naukowe/Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, 9-19.
- Voss, G. (2016). *Uproszczenia w sprawozdawczości finansowej w mikro i małych przedsiębiorstwach*. Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia, (83 (2)), 151-161.

- Voss, G. (2011). *Audyt w jednostkach gospodarczych zaliczanych do sektora małych i średnich przedsiębiorstw*. W „Rachunkowość, audyt i kontrola w zarządzaniu”, red. I. Sobańska, M. Turzyński, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2011.; Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Voss, G. (2008). *Etyka biegłego rewidenta*. *Przedsiębiorczość – Edukacja*, 4, 296-305.
- Xiao, T., Geng, C., & Yuan, C. (2020). *How audit effort affects audit quality: An audit process and audit output perspective*. *China Journal of Accounting Research*, 13(1), 109-127.
- Zawadzki, A., & Zielińska, M. (2018). *Sprawozdania Finansowe Mikro- i Małych Jednostek*. *Research Papers of the Wrocław University of Economics/Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, (533).

